

Τέος Ρόμβος

Γεώργιος Νέγρος. Ο Τίγρης του Αιγαίου

Εκδόσεις Πανοπτικών

Παρουσίαση: Γιώργος Βοϊκλής

Διαβάζοντας το αυτοβιογραφικό σημείωμα του συγγραφέα στο «αυτί» του εξωφύλλου του βιβλίου του έχω την εντύπωση πως πρόκειται για έναν σύγχρονο «πειρατή» στο παραγμένο πέλαγο της αμφισβήτησης και της αναρχίας. «*Νυχτερινά σχολεία, ξύλο με παρακρατικούς, διάφορες δουλειές, αλητεία...*» γράφει για τα εφηβικά του χρόνια τη 10ετία του 1960. Και συνεχίζει: «*Πέρασε τα χρόνια της νιότης του στη Λατινική Αμερική, Ιαπωνία, Ηνωμένες Πολιτείες, Αφρική, Δυτική Ευρώπη... Στην Αθήνα τη μεταπολίτευση, ανοίγει το βιβλιοπωλείο «ΟΚΤΟΠΟΥΣ» και κάνει εκδόσεις. Το 1979 κυκλοφορεί το περιοδικό «ΤΡΥΠΑ». Ζει και εργάζεται σαν ελεύθερος συγγραφέας και έχει εκδώσει εννέα βιβλία».*

Όπως μας πληροφορεί στην εκτενή εισαγωγή του βιβλίου του, (σελ. 9 έως 36), ζει με τη σύντροφό του σε ένα αναπαλαιωμένο καστρόσπιτο στο μεσαιωνικό οικισμό της Απάνω Σύρας όπου υποτίθεται ότι βρήκε, σε μία κρύπτη, το χειρόγραφο του πειρατή, γραμμένο το 1851.

Για τα εννέα βιβλία του που έχουν προηγηθεί, γράφει: «*Τα κείμενα που γράφω όλη μου τη ζωή είναι βιωματικά, είναι προσωπικές μαρτυρίες, εμπειρίες και καταστάσεις που έχω βιώσει με τον ένα ή τον άλλο τρόπο...*» Και συμπληρώνει: «*Ακολουθούσα πάντα κάποιους ανευλαβείς και αβόλευτους συγγραφείς που έζησαν τη ζωή τους ως πλάνητες... που δεν ενδιαφέρονταν για κοινωνική καταξίωση και οικονομικές απολαβές... γιατί κι εγώ αλήτης αισθάνομαι...*».

Για την έρευνα που έχει προηγηθεί της συγγραφής του βιβλίου του για τον Σαμιώτη πειρατή Γεώργιο Νέγρη γράφει: «*Κάθε νέα μέρα, πρωί-πρωί, κατεβαίνω τα 752 σκαλοπάτια από τη μεσαιωνική Απάνω Χώρα μέχρι κάτω στη νέα πόλη και πηγαίνω στο Ιστορικό Αρχείο. Περνάω όλο το πρωινό μου εκεί. Ανασκαλεύω χαρτιά, αναφορές του 19^{ου} αιώνα, διαθήκες, νοσοκομειακά αρχεία, κιτρινισμένα έγγραφα με άπειρα σχεδιάσματα, άλλα καλλιγραφημένα από επιδέξιους γραφείς και άλλα καμωμένα με δυσνόητες γραφές και στριφογυριστές ουρίτσες...*»

Καρπός της έρευνά του η λεπτομερής καταγραφή της παράδοσης στον ευρύτερο χώρο του Αιγαίου Αρχιπελάγους σε τομείς όπως:

-Η Γεωγραφία του, με την περιγραφή των νησιών και νησίδων του.

-Η Μετεωρολογία του, με τα ονόματα όλων των ανέμων.

-Η Ναυπηγική, με τα ονόματα όλων των τύπων πλεούμενων και την περιγραφή των σκαριών τους.

-Η Ναυσιπλοΐα, με λεπτομερείς οδηγίες για τα ταξίδια σε κάθε καιρό, και, τέλος...

-Το δίκτυο της πειρατείας όπως λειτουργούσε μέχρι τα μισά του 19^{ου} αιώνα στο Αιγαίο. Όχι μόνο για τους πειρατές και τα τσούρμα τους, αλλά και για τους κλεπταποδόχους που διοχέτευαν στις αγορές τα προϊόντα της πειρατείας, καθώς

και για τους διώκτες τους.

Όλα αυτά ζωντανεύουν δεμένα αρμονικά με την εξέλιξη της ιστορίας που μας αφηγείται.

Καταπληκτική είναι επίσης η περιγραφή –και η «κοινωνική χαρτογράφηση»- της Ερμούπολης εκείνης της εποχής.

Τέλος, λογοτεχνικό επίτευγμα θα πρέπει να θεωρηθεί το γλωσσικό ιδίωμα στο οποίο είναι γραμμένο το Ημερολόγιο.

Ο Γεώργιος Νέγρος, που είναι ο πρωταγωνιστής της ιστορίας του, ήταν πραγματικό πρόσωπο. Τον αναφέρει ο Χρίστος Λάνδρος στον κατάλογο με τους 115 ληστοπειρατές που δημοσιεύει ως παράρτημα στην εισήγησή του με τίτλο «*Η ληστοπειρατεία στη Σάμο το 19^ο αι.*», που παρουσίασε στο συνέδριο με θέμα «*Η Σάμος από τα βυζαντινά χρόνια μέχρι σήμερα*» (1997).

Γράφει γι' αυτόν ο Χρίστος Λάνδρος: «Ο Γεώργιος Νέγρος, παλιός καπετάνιος διώκτης των ληστοπειρατών στη Σάμο, γίνεται ο ίδιος ληστοπειρατής το 1851. Με τους συντρόφους του ξεκίνησε από ελληνικό έδαφος, τη Σύρο, για να ληστοπράττει στα μέρη της Ανατολής...» Και παρακάτω: «Ο Νέγρος, κυριεύοντας και ληστεύοντας πλοία εμπορικά γύρω από τη Σάμο, Ικαρία, Χίο και τα παράλια της Μικράς Ασίας, έδρασε από το Μάρτιο μέχρι το καλοκαίρι του 1851, χωρίς να συλληφθεί, αλλάζοντας συχνά το πλοίο του...» (πρακτικά συνεδρίου, τ.Β' σελ. 193-194).

Ως προς το χρόνο της δράσης του Γ. Νέγρου, οι πληροφορίες του Χ. Λάνδρου από τα αρχεία του ΓΑΚ – Ιστορικού Αρχείου Σάμου συμπίπτουν με τις αντίστοιχες του συγγραφέα, καθώς το βιβλίο του αποτελεί Ημερολόγιο του πειρατή από τον Μάρτιο μέχρι τον Σεπτέμβριο του 1851.

Για τη διαδρομή του μέχρι εκεί γράφει: «Παιδαρέλι εξεκίνησα εις την θάλασσα, ίσα που έφταναν τα κουπιά, και επήγα εις τα καϊκια όπου εκουβαλούσαμε πραμάτειες εις την Πόλη και αμούσταγος ακόμη εμπήκα εις την δούλεψη του Σουλτάνου. Εδούλεψα καταναγκαστικά χρόνους τρεις ως ναύτης εις το δίκροτον Πασσά Γκεμισί. Αλλ' όταν κάποτες εφθάσαμε εις Μισσίρι εξώφυγα από το πολεμικόν και απέμεινα εις Αλεξάντρον όπου και εδούλεψα εις τα ψαράδικα. Αργότερον πήγα εις Σύρον, όπου εμπαρκαρίστηκα εις τα περάματα και εδούλεψα χρόνους τέσσερες εις τα εθνικά πλοία, επολέμησα τον Τούρκο και ελαβώθηκα όταν κυριέψαμε μια φρεγάταν του στόλου. Ασθενήσας εξεμβαρκαρίστηκα και ήρχα εις Σάμον όπου ανέλαβα την υγείαν μου. Επομένως, το 1834 εναυτολογήθηκα από την Ηγεμονία της Σάμος εις το πλοίον της Κοινότητος, η Μεταμέλεια ονομαζόμενων, όπου και έγινα καπετάνιος... Ως καπετάνιος της Μεταμέλειας κατ' εκείνους τους χρόνους εκαταδίωξα και τους ληστοπειράτες και συνέλαβα μερικούς από δαύτους».

Για το πώς από διώκτης των πειρατών έγινε ο ίδιος πειρατής, μας λέει ο ίδιος μέσα από τη γραφίδα του συγγραφέα: «Ήμουνε παλλήκαρος και το αίμας έβραζε όντας την εγνώρισα πέρα εις το Βαθύ, ένα θεότρελο κοριτζόπουλο, πλην, για δυστυχία μου, ήτονε υπαντρεμένη με τον αρχιτσιφούτη και τοκογλύφο Σινάνη όπου εγυρόφερνε εις την νήσον δι' εμπορίαν. Με τη Σινάναινα εγνώρισα την αποκάλυψη της γυναικός, τα παιχνίδια του έρωτα, την αξεγνοιασιά, όλες τις χαρές της ζωής... Ο Σινάνης ο κερατάς όντας έμαθε τα καθέκαστα έγινε ορκισμένος οχτρός μου. Με εκυνήγησε και έχασα πρώτον το καπετανιλίκι εις το πέραμα του Κοινού και εβρέθηκα με χρέη μεγάλα... Ακόλουθα μας εσυλλάβανε νύχτα εις το οσπήτι μου ομού μετά της μοιχαλίδος μου, μας έσυραν εις δίκη και μας εφυλάκωσαν εις τα Τουμπρούκια. Η Σινάνινα εβγήκεν, πλην εμένα μου εμααύρισεν ο κώλος και οι πόδες από την φάλαγγα επί μήνους μέχρις όπου να στέρξω εις την πληρωμή του χαρατζιού... Τον άλλο χρόνο, εις το 1937, με απολύσαν από τη φυλακή, διότι επλήρωσα τα χαρατζί με σαμιακά γρόσια τοκογλυφίας, κ' έτζι εβρέθηκα εις μεγάλη ανάγκη και επήγα εις το κούρσο».

Αλλού, βέβαια, μας δίνει άλλη εκδοχή για το πώς βρέθηκε στη φυλακή:

Ο «δολερός και πανούργος» Χριστόδουλος Παρμαξίδης, δεξί χέρι του «σαρδανάπαλου» και «αρσενοκοίτη» Γιαγκου Βογορίδη, γιού του Ηγεμόνα και διορισμένου Διοικητή της Σάμου, «μας εκακολογούσε παντού και έλεε ότι δεν ήμεθα πιστοί υπήκοοι του υψηλότατου Πρίγκιπος Βογορίδη, ότι οργανώναμε κινήματα οχλαγωγίας και εσχεδιάζαμε τον όλεθρο της Πατρίδας. Και τι δεν είπεν. Τέλος, με συνέλαβαν οι προσκυνημένοι Σάμιοι και απέρασα τα πανδεινα».

Πέρα, όμως από τα προσωπικά του, γράφει για τα χρόνια του Ηγεμόνα Βογορίδη στη Σάμο: «Το καθεστώς τρομοκρατεί τον λαόν εις Σάμον, συλλαμβάνουν εις τα καλά του καθουμένου και ξυλίζουν δημοσίως και δια ψύλλου πήδημα τον κοζμάκην, φυλακώνουν και ξεφυλακώνουν. Οι φαγάδες της Διοίκησης, οι κοτζιαμπάσηδες, όλους τους χρόνους ερούφιξαν το αίμας του κόσμου κι όλο μαζεύουν χαρατζία εις το όνομα κάποιου άφαντου Ηγεμόνα... Δικαιοσύνη δεν υπήρξε ποτέ και εις τους δρόμους του Βαθέος και της Χώρας δεν ήκουες άλλο τις από ανάθεμα και τρισανάθεμα. Και όταν κανείς εθαρρευτόταν να παραπονεθεί κατά των ανομιμάτων της εξουσίας τον εξαπόστελναν χωρίς εξέταση ουδέ δίκαιη κρίση εις τα Τουμπρούκια ή εις το Μπάνιον, τη φοβερή φυλακή της Κωνσταντινούπολης».

Φανερή είναι, σε πολλά σημεία της αφήγησής του, η προσπάθειά του να δώσει κοινωνική, ίσως και ιδεολογική διάσταση σ' αυτή την επιλογή του. «Από τα μικράτα μου», γράφει, «με έπνιγε η καταδυναστεία και είχα επιθυμία να ζήσω λεύτερος, ήκουγα για τους καπεταναίους οπού ήτον αετοί εις τα βουνά και για τους πειράτες δέλφινες εις τες θάλασσες και πως εξούσαν λεύθεροι». Αυτά και άλλα όμοια με οδήγησαν εις την απόφαση κλέπτης να γενώ και πειρατής...» .

Αλλού η κοινωνική κριτική του φτάνει να γίνει μέχρι επαναστατική διακήρυξη: «Παντού γύρω εις την πλάση μεγαλώνει το άδικο, κι εμείς οι πειρατές με το γδύσιμο αποδίνουμε δικαιοσύνη, το δίκιο ήναι ο γδικιομός. Ήναι, σαν να λέμε, ένας τρόπος να δείξεις εις τους ανθρώπους, εις το λαό, να, ιδέ, ημπορείς κι εσύ να αντισταθείς, να παλέψεις εναντίον εις τον δυνάστη, εις το άδικο και την αυθαιρεσία του δυνατού. Να κάμομε τον αγώνα όλοι μαζί δια να φτάσομε μιαν ημέρα εδώ πάνω εις τη γης σε μια ζωή οπού δεν θα υπάρχει πλέον τυραγνία και θα βασιλεύει το δίκιο κι όχι να χάσκομε ακούγοντας τα φούμαρα του παπαδαριού δια μετά θάνατον ζωή. Το οσμίζεσαι οπού σήμερον ήναι μία νέα εποχή, αλλάζει ο κόσμος, ο ντουινιάς, απερνούμε από το παλιό κι αραχλιασμένο εις κατιτίς το καινούργιο». Διαβάζοντας αυτή τη «διακήρυξη» που βάζει ο συγγραφέας στο χειρόγραφο του πειρατή μου ήρθε στο νου ότι μια ομάδα αναρχικών στο Κερατσίνι έχει αυτοονομαστεί «Ρεσάλτο».

Ο μεγάλος εχθρός του Γιώργου του Νέγρου είναι «η φάρα των εμπόρων, των τουρκοφροντιστών, οπού... είναι άπληστη και αχόρταγη, κολυμπούνε μες στην ατιμία και την κλειψιά...» Και συμπληρώνει: «Ήμαι εις χρέος και καθήκον δια να τιμωρώ τους κλέπτας εμπόρους. Χύνω το αίμας των που το έχουν ρουφήξει από άλλους. Εμείς σφάζομε φανερά και τιμίως, εκείνοι σφάζουν δολερά και κρυφίως. Εμείς αφαιρούμε τη ζωή των κλεπτών σε μια μόνη στιγμή, εκείνοι σφάζουν σιγά-σιγά και καθημερινά με τα τεφτέρια των τυραγνώνοντας τα θύματά των, εμάς μας ονομάζουν κακούργους και αυτουνούς ενάρετους γιατί σταυροκοπιούνται εις τες εκκλησίες».

Όσο για τους δεσποτάδες, τους παπάδες και τους καλόγερους, γράφει: «Επαρομοίως και το παπαδαριό, χειρότεροι των Τούρκων, μαζώνουν την μεγάλην παραγωγή από τους αγρούς και εις όποιον εγόγγυζε, οι δεσποτάδες του έταζαν μετά θάνατον καλύτερη ζωήν, και αν κανείς ομίλησε ποτές δια ξεσηκωμόν, έρχιζαν τους αφορισμούς και τους εξωκκλησιασμούς και το ανάθεμα τρις!».

Ανεξάρτητα, πάντως από τους λόγους που τον οδήγησαν «στο κούρσος» και τους σκοπούς που διατείνεται ότι υπηρετεί, φαίνεται ότι γοητεύεται απ' την πειρατεία: «Ήναι αλήθεια», γράφει, «ότι εμείς οι πειρατές είμεθα χλιμένοι, γιατί έχομε ξωπίσω μας κρίματα και ζούμε κυνηγημένοι σαν τα άγρια θηριά. Γυρεύουμε γδικιωμό για τες αδικίες του ντουινιά και περιφρονούμε όλα εκείνα που έχει για σωστά ο όζω κόσμος. Η ζωή μας είναι ζωή λεύτερη και ήμεθα όλοι ίσοι αναμεταξύ μας. Κι όλο τον καιρό τον απερνούμε κάτω απ' τον ξέσκεπο ουρανό, αντάμα εις τες φουρτούνες και εις τες μπονάτσες, ωσάν τα οψάρια εις την θάλασσα και ταξιδεύομε ολοένα έως οπού να φτάσομε εις τα πέρατα και εις το τέρμα...»

Αυτά τα ταξίδια κάνουμε κι εμείς, μαζί με Γιώργο Νέγρο και το τσούρμo του, μέσα απ' τις σελίδες

αυτού του συναρπαστικού βιβλίου του Τεο Ρόμβου.